

ת"פ 49396/02/21 - אמיר זאיד נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 49396-02-21 מדינת ישראל נ' זאיד ואח'
תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת סיגל אלבו
מבקש אמיר זאיד
נגד
משיבה מדינת ישראל
מעמד. כינוי צד ג'

החלטה

לפני בקשת הנאשם 1 לחזרה מהודאה.

1. ביום 1.2.23 הודה הנאשם 1 בעובדות כתב אישום מתוקן, המייחס לו עבירות על חוק מע"מ, במסגרת הסדר טיעון.
2. בהסדר הטיעון לגבי הנאשם 1, נקבע כי הנאשם 1 יישלח לקבלת תסקיר שירות המבחן, וכי הצדדים יטענו באופן לחופשי לעניין העונש.

טענות המבקש- הנאשם 1

3. ביום 26.2.23 הגיש הנאשם 1 בקשה לחזרה מהודאה. בבקשה זו טען הנאשם 1 כי הוטעה על ידי בא כוחו דאז (עו"ד מאהר חנא) שעל סמך דבריו פעל, שכן עברית אינה שפת האם שלו, וכי נמנע ממנו להבין את אשר התרחש בדיון עקב מצבו הבריאותי. לטענתו, בא כוחו הסביר לו כי העונש שיוטל עליו לא יכלול מאסר בפועל. לאחר מספר ימים התקשרה אליו התובעת על מנת לזמנו כעד בתיק אחר, ומשבירר את העניין מולה ואמר לה כי בא כוחו הסביר לו כי העונש לא יכלול מאסר בפועל, השיבה לו התובעת כי אין זה נכון.
4. הנאשם ביקש להדגיש כי נפל פגם ברצונו החופשי, שכן לא הבין את הדברים ואת תוכן הדיון שהתקיים ביום 1.2.23, משום שאינו דובר את השפה העברית, וכי הבין שהובטח לו כי העונש לא יכלול מאסר בפועל, ועל כן הסכים להודות.

טענות המשיבה - המאשימה

עמוד 1

5. המאשימה התנגדה לבקשה וטענה כי הנאשם 1 לא הציג נימוקים מיוחדים המצדיקים חזרה מהודאה.
6. ראשית, טענה המאשימה, כי הנאשם 1 הודה במיוחס לו בכתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון, לאחר שבית המשפט ויידא מולו בדיון מיום 1.1.23 את נכונות הדברים, והנאשם הצהיר לפרוטוקול כי הוא מבין את הדברים וביצע את המיוחס לו בכתב האישום המתוקן. בנוסף, הודאת הנאשם 1 באה לאחר מו"מ ממושך, במקביל למו"מ עם שאר הנאשמים בתיק, אשר אישרו שהבינו את המיוחס להם. המאשימה ציינה כי בהודעות שנגבו מהנאשם 1, ענה הנאשם 1 בשטף בשפה העברית, ולא טען כי הוא נזקק לתרגום.
7. אשר לטענת הנאשם 1 בעניין כשל בייצוג, הרי שמדובר בטענה כללית מאוד, לא הוצגה מראש עמדת סניגורו, וכל שנטען הוא כי לא הוסבר לו שיתכן שיושת עליו מאסר בפועל. הנאשם לא הוכיח כי אלמלא הייצוג הכושל לטענתו, תוצאת ההליך היתה משתנה.
8. עוד טענה המאשימה, כי מלכתחילה הסדר הטיעון לא כלל הסכמה עונשית, הצדדים אמורים לטעון לעונש באופן פתוח, ומכאן שאין לעמדה העונשית של המאשימה רלבנטיות לעצם מתן ההודאה של הנאשם. אף הטענה כי הגנתו של הנאשם נוהלה באופן שגוי משום שלא "הרוויח" דבר מהודייתו, אינה עולה כדי כשל בייצוג.
9. לבסוף, טענה המאשימה, כי עיתוי הבקשה מעורר חשד שמא מדובר במהלך טקטי, בניסיון להימנע מלהעיד בתיק אחר, אליו זומן על ידי נציגת התביעה, שכן הבקשה הוגשה לאחר שזומן להעיד בתיק האחר.

תגובת ב"כ הנאשם 1

10. ביקשתי לקבל גם את תגובת ב"כ הנאשם 1 אשר ייצג את הנאשם בדיון ביום 1.2.23. בתגובתו, הכחיש ב"כ הנאשם 1 דאז כי הטעה את הנאשם 1, אך בעקבות הבקשה ביקש לשחרר אותו מייצוג הנאשם 1. אף הנאשם 1 ביקש למנות לו סניגור אחר מטעם הסנ"צ, וכך עשיתי.

דיון והכרעה

11. סעיף 153 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 קובע בסעיף קטן (א) "**הודה הנאשם בעובדה... רשאי הוא בכל שלב של המשפט לחזור בו מן ההודיה, כולה או מקצתה, אם הרשה זאת בית המשפט מנימוקים מיוחדים שיירשמו.**"
12. בע"פ 8777/18 פלוני נ' **מדינת ישראל** (29.10.19) (להלן: "**פסק דין פלוני**") נפסק מפי כב' השופט א' שטיין: "ל...לנאשם יש אמנם זכות מלאה לכפור בעובדות כתב האישום ולנהל הוכחות, אך משבחר להודות בהן הוא לא יוכל עוד לחזור בו מהודאתו, אלא מסיבות מיוחדות שלדעת בית המשפט מצדיקות חזרה כאמור. אפשרות מוגבלת זו לחזרה מהודאה ממחישה את העיקרון המשפטי אותו אימצנו מבראשית, לפיו "הדיון הפלילי אינו [...] משחק אשקוקי שבו מהלך אחד בלתי נכון קובע את גורל המשחק" (ע"פ 1/48

סילוסטר נ' היועץ המשפטי לממשלת ישראל, פ"ד א 5, 18 (1948)), ולצד זאת את העיקרון המשפטי האחר - והחשוב לא פחות - אשר קובע כי הפרוצדורה הנהוגה בבתי המשפט איננה "תכנית כבקשתך" (ראו ע"א 5400/18 מיר נ' מירון, פסקה 1 לפסק דיני (28.1.2019)). היטיב לנסח זאת השופט נ' הנדל, באומרו: "הנאשם אינו בגדר 'סוחר בשוק' המשפט הפלילי. הוא אינו [...] בן חורין לעבור מהודאה לכפירה בכל עת אשר יחפוץ" (ראו ע"פ 3227/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (24.1.2011) (להלן: עניין פלוני))."

13. באותו פסק דין סקר בית המשפט העליון את עילות החזרה מהודאה אשר הוכרו בפסיקה - עילות שרק בהתקיימותן תתקבל בקשתו של הנאשם והודאתו תבוטל. עילות אלו כוללות: **פגם ברצונו החופשי של הנאשם במתן ההודאה** - פגם ברצון יכול שינבע מהסתרת מידע רלבנטי מהנאשם או מאי-מתן הסברים מספקים לגבי ההודאה, באופן שמונע ממנו להבין את משמעות הודאתו ואת תוצאותיה. פגם כאמור יכול שינבע גם מהפעלת לחץ פיזי או נפשי על הנאשם, למשל באמצעות איום, פיתוי והשאה - או באמצעות כל מעשה פסול אחר העלול לגרום לאדם להודות במה שלא חטא (ראו דברי השופט ת' אור (כתוארו אז) בהלכת סמחאת, עמ' 804; וכן עניין פלוני, פסקה 4). עילה אחרת לחזרה מהודאה שנקבעה בפסיקה הינה **כשל חמור בייצוג המשפטי** שניתן לנאשם. כשל כאמור עשוי לנבוע ממחדלים קשים של הסניגור, דוגמת התעלמות מראיות, או מכל מחדל סניגוריאלי אחר אשר הופך את ייצוג הנאשם לבלתי מקצועי מעיקרו. העילה השלישית והאחרונה היא **רצונו הכן של הנאשם להביא לחשיפת האמת העובדתית**. הווה אומר: הנאשם יהא רשאי לחזור בו מהודאתו אם ישכנע את בית המשפט כי הוא עושה כן מתוך רצון כן ואמיתי להוכיח את חפותו.

14. נפסק, כי לשלוש עילות אלו - פגם ברצון, כשל בייצוג וחשיפת האמת העובדתית - ישנו מכה משותף אחד: הנטל להוכיח את התקיימותה של כל עילה ועילה רובץ על הנאשם. כך עולה מהאמור בסעיף 153(א) לחסד"פ גופו, לפיו הנאשם הוא זה שצריך לשכנע את בית המשפט כי קיימים טעמים מיוחדים שבעטיים יש לאפשר לו לחזור בו מהודאתו; וכך עולה גם מהפסיקה שעסקה בנושא זה. נפסק, כי ברור ומובן הוא, כי נטל הוכחה זה איננו דבר של מה בכך. הנאשם לא יוכל להרימו בהבל-פה. כך למשל, כדי להוכיח פגם ברצון אין די באמירה כוללנית וסתמית לפיה הנאשם היה נתון בעת מתן ההודאה בלחצים שהביאוהו להסכים להסדר טיעון - זאת, מאחר שההליך הפלילי הוא אירוע מלחץ מטיבו ומטבעו, ובלחצים הרגילים אין די. כדי להרים את נטל ההוכחה, הנאשם יהיה חייב להיכבד ולהראות כי בשל האופן בו נוהל ההליך בעניינו או בשל הדרך בה נוהל המשא ומתן לקראת גיבושו של הסדר הטיעון הוא היה נתון בלחצים בלתי סבירים ופסולים אשר שכנעוהו להודות בכתב האישום; וכן לפרט את מהות הלחצים האמורים.

באופן דומה, גם נאשם הטוען לכשל בייצוגו צריך להיכבד ולפרט מהו בדיוק אותו הכשל. במסגרת זו, יהא עליו להציג לבית המשפט את תגובת הסניגור שאותו הוא מאשים בייצוג כושל ואף לוותר, במידה הדרושה, על חיסיון הדברים שהוחלפו בינו לבין הסניגור עובר למסירת ההודאה, כדי שדברים אלו יעמדו לנגד עיני בית המשפט אשר דן בבקשת החזרה מההודאה.

כך הוא גם בכל הנוגע לנאשם החפץ בגילוי האמת העובדתית, שלכאורה אינה תואמת את ההודאה שמסר. כדי לשכנע את בית המשפט ש"המטרה האחת והיחידה העומדת ביסוד בקשתו היא כי תינתן לו ההזדמנות להוכיח את חפותו", הנאשם יהיה חייב לפרט מהי אותה האמת ולפרוש לפני בית המשפט את סיפור המעשה ואת פרטיה

של גירסת החפות שלו, ללא כחל ושרק.

עוד צוין בפסק הדין, כי רצוי הוא עד מאוד כי נאשם המגיש בקשה לחזרה מהודאה יניח את התשתית העובדתית לבקשתו זו באמצעות תצהיר, שכן בהעדר תצהיר שבו הוא מתחייב לומר את האמת ושב הוא קושר את עצמו לגרסה עובדתית קונקרטיה ומחייבת, אמינותו תהא מוטלת בספק. ברי הוא גם, כי יהיה זה רצוי עד מאוד שהנאשם הטוען לפגם ברצון או לכשל בייצוג יפרט בתצהירו - לצד פירוט התשתית העובדתית המבססת את בקשתו - את גרסת החפות שלו, אם יש בפיו גרסה כזאת. ואולם, דבר אחרון זה איננו בגדר חובה מאחר שהעילות האמורות הן עילות עצמאיות לחזרה מההודאה והתקיימותן איננה תלויה בבירור האשמה כשאלה עובדתית.

מן הכלל אל הפרט

15. אדון תחילה בטענת הנאשם 1 לכשל בייצוגו על ידי סניגורו, שכן יש בה להשליך על טענתו לפגם ברצון, היינו שבא כוחו אמר לו כי הענישה לא תכלול מאסר בפועל.
16. הנאשם טוען כי בא כוחו כשל בייצוגו, שכן אמר לו שהעונש לא יכלול מאסר בפועל וכי לאחר שיחה שניהל עם התובעת התברר שהדברים אינם נכונים. ב"כ הנאשם 1 דאז הכחיש כי הטעה את הנאשם.
17. מפרוטוקול הדיון עולה, כי לא היתה הסכמה לעניין הענישה. אף בית המשפט הסביר לנאשם כי אין הסכמה עונשית, וכי ישלח לקבלת תסקיר שירות המבחן. מכאן שלא הוכחה טענת הנאשם 1 כי הובטח לו על ידי בא כוחו כי לא יושת עליו עונש של מאסר, שהרי הסדר הטיעון לא כלל הסכמה עונשית.
18. אציין, כי בהקשר זה נפסק, כי המלצה של הסניגור לנאשם להודות, תוך הבהרה שאם לא יודה, יהא צפוי לעונש כבד יותר, אינה מצדיקה מתן היתר לחזור בו מן ההודאה. בהמלצה כזו אין פסול כל עוד אין בה לשלול את הרצון החופשי של הנאשם וכל עוד ההכרעה והבחיירה החופשית, אם להודות, נשארת בידי הנאשם (ע"פ 945/98 פלוני נ' מדינת ישראל).
19. למסקנה זו השלכה גם על העילה הראשונה לחזרה מהודאה בשל פגם ברצונו של הנאשם. משמצאתי כי לא נפל פגם בייצוגו של הנאשם על ידי סניגורו, וכל שנעשה על ידו נעשה בהסכמת הנאשם, המסקנה היא כי הוסבר לנאשם שאין הסכמה עונשית בין הצדדים, וכי כל צד יהא חופשי בטיעונו. בהתאם לכך, לא מצאתי כי נפל פגם ברצונו החופשי של הנאשם 1. הנאשם 1, בדומה ליתר הנאשמים, דובר את השפה העברית על בורייה, ועל כן לא היה צורך בנוכחות מתורגמן בדיון. משמעות ההודאה הוסברה לנאשם על ידי בית המשפט, והתרשמתי כי הבין היטב את המשמעויות הנגזרות ממנה. עוד אוסיף, כי סניגורו הקודם של הנאשם דובר את השפה הערבית, כך שלא ייתכן שהנאשם לא הבין את הדברים שאמר לו סניגורו.
20. טענות הנאשם 1 בעניין מצבו הבריאותי נטענו בעלמא מבלי שנתמכו במסמכים רפואיים, בדיון שנערך בפני לא הועלתה טענה מעין זו, ואף לא התרשמתי כי הנאשם 1 אינו חש בטוב.
21. אוסיף, כי לא שוכנעתי כי דחיית הבקשה תגרום לעוול או עיוות דין לנאשם 1, שכן הנאשם לא העלה טענות בנוגע לחפותו ולמעשה מדובר בבקשה הנובעת משיקולים תועלתיים.

22. לפיכך, אני דוחה את הבקשה לחזרת הנאשם 1 מהודאתו. טיעונים לעונש יישמעו ביום 8.11.23.

ניתנה היום, ה' תשרי תשפ"ד, 20 ספטמבר 2023, בהעדר הצדדים.